

**KORXONALAR INVESTITSION FAOLIYATI SAMARADORLIGINI
OSHIRISH (OZIQ-OVQAT KORXONALARI MISOLIDA)**

Tolipova Baxtigul Farxodovna PhD,

Xalqaro Nordik universiteti (DSc) doktorant

ORCID: 0000-0003-1675-6825

b.tolipova@nordicuniversity.org

Abstract: This thesis investigates how the demand for food is mirrored in the UN 2030 goals, specifically the goal of eradicating hunger. Additionally, it is believed that investment played a unique role in the growth of this industry. In addition to the foregoing, the thesis states that attention to food is increasing as a result of changes in the earth's biological and environmental situations.

Key words: food, hunger, investment, industry, innovation, regional cluster, population.

Annotasiya: mazkur tezisdagi oziq-ovqat mahsulotlariga bo'lgan ehtiyoj BMT ning 2030-yilga qadar oldiga qo'ygan maqsadlarida ham aks etgani, u orqali ochlikka barham berish maqsadi muhim qilingan. Shuningdek, mazkur soha rivojida investitsiyalar o'rni alohida ekanligi talqin etilgan. Qolaversa, tezisdagi yer yuzidagi ekologik vaziyatlar tufayli oziq-ovqat mahsulotlariga e'tibor yanada ortib borayotgani keltirib o'tilgan.

Kalit so'zlar: oziq-ovqat, ochlik, investitsiya, sanoat, innovatsiya, hududiy klaster, aholi.

Аннотация: в данном тезисе рассматривается тот факт, что потребность в продуктах питания также отражена в целях, поставленных ООН до 2030 года, посредством которых обсуждается цель искоренения голода. Также трактуется, роль инвестиций в развитии данного сектора особая. Дополнительно выше указанным, еще в тезисе упоминается, что внимание к продуктам питания возрастает в связи с изменениями экологическими условиями окружающей среды на земле.

Ключевые слова: продовольствие, голод, инвестиции, промышленность, инновации, региональный кластер, население.

Birlashgan millatlar tashkilotining 17 ta dunyoni o'zgartirishga yo'naltirilgan Barqaror Rivojlanish Maqsadlarining ikkinchisi «ochlikka barham berish» deb nomlanadi. Ushbu global maqsad ochlikni yo'q qilish, ozuqaviy havfsizlikni ta'minlash va oziqlanishni yaxshilash hamda qishloq xo'jaligining barqaror rivojlanishiga yordamlashishdir.

2015-yilga qadar o'n yil mobaynida ochlik sabab keskin qirilib ketgan insonlar sabab, ochlik ko'rsatkichi mazkur yildan boshlab yana o'sa boshladi. Joriy statistik ma'lumotlarga ko'ra, yiliga 690 million inson yoki yer yuzi aholisining 8,9 foizi ochlikdan a'ziyat chekishadi. Ochlikdan a'ziyat chekuvchilarning yillik soni har yiliga 10 mlndan ortib borayotgani va bu ko'rsatkich har besh yilda 60 millionga yetayotgani e'lon qilinib borilmoqda.

2030-yilga qadar BMT tomonidan qo'yilgan maqsadlarning «ochlikka barham berish» nomli maqsadiga erishish katta ehtimol ostida qolmoqda. Agar bu ko'rsatkich shu tarzda o'sizda davom etsa 2030 yilga kelib, ochlikdan a'ziyat chekuvchi insonlar soni 840 milliondan oshib ketadi.¹

Yuqoridagi muammolar yechimi sifatida har bir mamlakat o'zining oziq-ovqatga yo'naltirilgan ishlab chiqarish sohalarini doimiy ravishda o'rganishi va shu sohada ko'plab islohotlar yuritishi zarurligi g'oyasini ilgari suradi. Bugungi iqtisodiy sharoitda korxonalar faoliyati ishlab chiqarishni kengaytirish va yangilash, faoliyatning moliyaviy samaradorligini oshirish uchun zarur bo'lgan investitsiyalar bilan bevosita bog'liq. Zero, investitsiyalar qanchalik intensiv bo'lsa, takror ishlab chiqarish jarayoni va bozor o'zgarishlari tezroq sodir bo'ladi. Shu sababli, iqtisodiy o'sishning asosiy omili korxonalarning investitsiya faoliyati uchun maqbul shart-sharoitlarni yaratishdir.

¹ <https://www.un.org/sustainabledevelopment/hunger/>

Mamlakatning ijtimoi-iqtisodiy hayotida kichik va o'rta tadbirkorlikning o'rni ahamiyatlidir. Yirik xususiy va davlat tashkilotlari kichik korxonlarga nafaqat o'z ishlab chiqarish mexanizmi faoliyatini yuritishda ehtiyoj sezishadi, balki ma'lum tovar kategoriyalari, innovatsiyalar, muhim ijtimoiy xizmatlarning mavjudligi darajasini oshirish uchun ham zarur hisoblanadi. Biroq, yuqoridagi fikrni rad etib bo'lmasada, hukumat moliyaviy barqarorligi nuqtai nazaridan davlat yoki xususiy yirik korxanalari bilan hamkorlikka urg'u beradi. Mahalliy hukumat tomonidan yirik biznes egalari ichki loyihalar investori sifatida jalb etilib, oldindan kelishuv va ichki reglamentlarning ishlab chiqilishiga qaramasdan, ba'zan taraflar huquq va majburiyatlarini aniqlashda to'qnashuvlar yuzaga keladi.

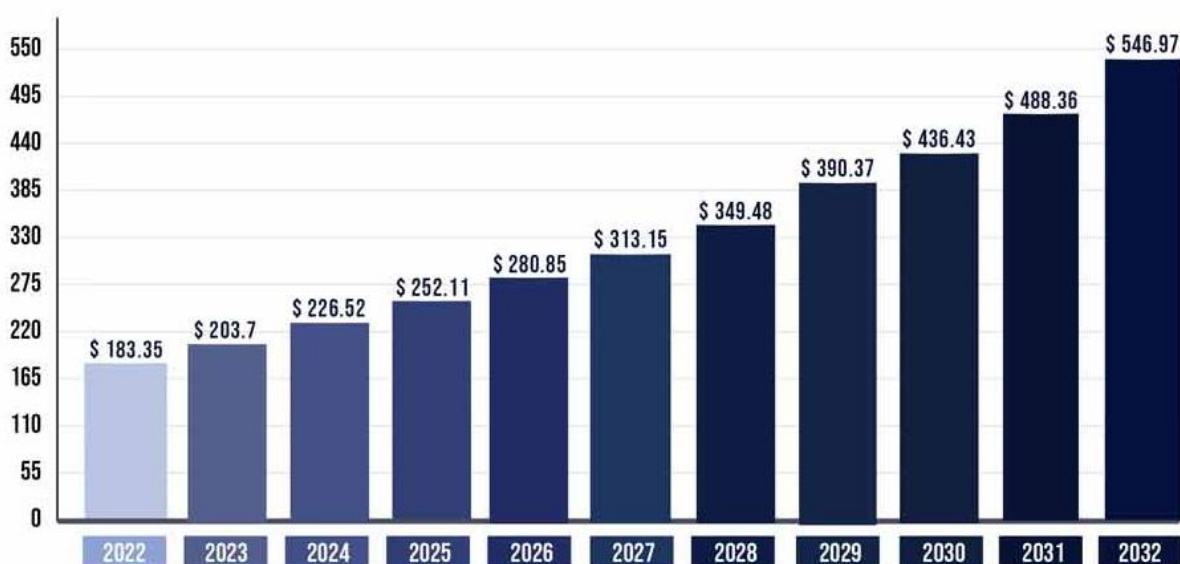
Boshqacha qilib aytganda, biznes vakillari va mahalliy hukumat organlari faoliyatini muvofiqlashtirish yetarli darajada takomillashtirilmagan, xususan, bu yo'nalishdagi mahalliy chora-tadbirlar tanqidiy tusga egadir.

Hududlarda sanoatni rivojlantirmasdan turib, iqtisodiy sohada keng ko'lamli rejalarni amalga oshirish mumkin emas. Bugungi kunda qulay sarmoyaviy muhitni yaratish maqsadida hududiy korxonalar mutasaddi tashkilotlar bilan hamkorlikda ishlab chiqarish sur'atlarini oshirish, raqobatbardosh texnologiyalarni yaratish, import o'rnini bosish jarayonlarini yo'lga qo'yish imkonini beruvchi muammolarni tezkorlik bilan hal etishi zarur.

Aholi soni muttasil o'sib borayotgan va iqlim o'zgarishi insoniyat oldiga yangi talablar qo'yayotgan zamonaviy dunyoda oziq-ovqat mahsulotlari ishlab chiqarish iqtisodiyotning eng dolzarb va muhim tarmoqlaridan biriga aylanib bormoqda. Qishloq xo'jaligi, fermerlik va oziq-ovqat sanoatida yangi texnologiyalarni ishlab chiqish va innovatsiyalarni rivojlantirish sayyoramizda barqaror rivojlanish va oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlashning asosiy omillaridir. Shu nuqtai nazardan, ushbu yo'nalishdagi investitsiyalar investorlar, hukumatlar va butun jamiyat uchun ustuvor tanlovdir.

Asosiy e'tibor talab qiladiga yo'nalishlardan biri qishloq xo'jaligida barqarorlik va texnologiyani rivojlantirishdir. Aqlli dehqonchilik, sensorlar va

ma'lumotlar tahlili xarajatlarni kamaytirish, hosildorlikni oshirish va resurslardan foydalanishni optimallashtirishga yordam beradi. Oziq-ovqat ishlab chiqarishda innovatsiya muhim rol o'ynaydi. Go'sht va sut mahsulotlari, shuningdek, muqobil oqsil manbalarini yaratish qobiliyati ko'rib chiqilayotgan soha investorlari uchun yangi qirralarni ochadi. Mahsulot yo'qotilishini kamaytiradigan va oziq-ovqat mahsulotlarini butun dunyo bo'ylab samarali tarqatuvchi zamonaviy saqlash va logistika tizimlarini rivojlantirishga ham katta e'tibor qaratilmoqda.

1-rasm. Ekologik toza oziq-ovqat mahsulotlari bozori hajmi (mlrd AQSh dollarida, 2022-2032)²

Yer yuzi aholisining jahon mamlakatlari tominidan sog'lom turmush tarziga muntazam tag'ib qilinishi natijasida insonlarda ekologik toza mahsulotlarga bo'lgan talab kunda-kunga ortib borayotganini ko'rish mumkin. Qo'shimcha tarzda shuni aytish mumkinki, yer yuzida ekologik tahdidlarning kuchayishi, jumladan, tabiat zaxiralarining keskin kamayib borayotgani, global isish, toza chuchuk suv tanqisligi, atmosfera ifloslanish darajasining va insonlarfa ortiqcha vazn muammolarining keskin ortib borishi ekologik toza mahsulotga insonlarda talab yildan yilga oshib

² <https://www.precedenceresearch.com/organic-food-market>

borishi tadqiqotchilar tomonidan prognoz qilinganini yuqoridagi rasm ma'lumotlari orqali kuzatish mumkin.

Xulosa o'rnida shuni ta'kidlash joizki, oziq-ovqat saonatida mahsulotlarni ishlab chiqarishda yuqori sifat standartlariga javob berish, tannarxning past bo'lishi hamda tezkorlikni talab etadi. Oziq-ovqat mahsulotlarini ishlab chiqarish jarayonida gigiena qoidalariga rioya qilish, ishlab chiqarish texnologiyalaridan samarali foydalanish mahsulotning doimiy ravishdagi sifatini oshirib borishni, sohada shaffoflik ta'minlanishi zarur.

Shuningdek, Rivojlanishning yangi, innovatsion modeliga o'tish va oziq-ovqat sanoatining yangi texnologik tuzilishini yaratish uchun mintaqadagi oziq-ovqat va qayta ishlash sanoatining hududiy klasterlarining texnologik platformalariga asoslangan davlat-xususiy sherikligining yangi shakllaridan foydalanish zarur. Ushbu klasterlarni ishlab chiqish uchun mamlakatimiz iqtisodiy sub'ektlari muvofiqlashtirilgan rivojlanishga qaratilgan siyosatni shakllantirishi va amalga oshirishi hududiy klasterlarni rivojlantirishga qaratilgan ishlab chiqilgan dastur va loyihalarga muvofiq tashabbuslarni maqsadli qo'llab-quvvatlashga qaratilgan. Ushbu chora-tadbirlarning amalga oshirilishi mintaqalardagi oziq-ovqat yetishtiruvchi va uni qayta ishlab chiqaruvchi korxoanlarga to'g'ridan-to'g'ri investitsiyalarni jalb etish hamda respublika iqtisodiyotining o'sish sur'atlarini sezilarli darajada oshirishga yordam beradi.

Foyadalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. M.G.Charis Food Waste Recovery Processing Technologies and Industrial Techniques. Academic Press is an Imprint of Elsevier, Printed and bound in United States of America, ISBN: 978-0-12-800351-0. 2015. p. 414.
2. I.Y.Chubarkina Improving the Efficiency of the Investment Strategy of the. Advances in Economics, Business and Management Research, volume 128. International Scientific Conference "Far East Con" (ISCFEC 2020)
3. Carola Fabi and Alicia English. FAO STATISTICAL DIVISION. SDG 12.3.1: Global Food Loss Index. P 19. <http://www.fao.org/3/CA2640EN/ca2640en.pdf>

4. Robert L.Zimdahl. Chapter 1 – Introduction Fundamentals of Weed Science (Fifth Edition) 2018, Pages 1-16
<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/B9780128111437000019>
5. В.Е.Савин, Е.В.Таранова Роль пищевой промышленности в насыщении потребительского рынка продовольственными товарами в условиях ЕАЭС», Региональная экономика и управление (электронный журнал),
<https://eee-region.ru/article/7205/>
6. И.В.Ковалева Методология и методика оценки инвестиционной деятельности и инвестиционной привлекательности, Вестник Алтайского государственного аграрного университета № 2(64), 2010. с 101-106.